

RODOVNIK ČEBELARJA IN SLIKARJA ANTONA JANŠE

DR. KSENIJA ROZMAN

Slovenski čebelar 75(1973)3, s. 67-72.

V počastitev dvestoletnice smrti prvega čebelarskega učitelja in slikarja Antona Janše (1734—1773) objavljamo rodovnik Janševе družine, ki izvira po očetovi in materini plati iz trdnih slovenskih kmečkih hiš. Podatki so pregledani po matičnih knjigah radovljiške župnije, kamor so štele vse vasi čebelarjevih prednikov: Hraše, kjer je stala dvogruntorska domačija Janševеga deda Andreja in kjer je bil rojen čebelarjev oče Matija; Breznica, kamor se je Antonov oče Matija preselil in si ustvaril dom in kjer je bil rojen tudi letošnji slavljeneц; Dvorska vas, kjer je bila kot gruntarska hči rojena mati Lucija Debelak in kjer je stekla zibel najstarejši čebelarjevi sestri Neži.

Precej podatkov manjka — razni rojstni, smrtni in poročni datumi, marsikateri dekliski priimek nevest, rojstni in smrtni kraji itn. Upravičen bi bil tudi očitek, da datum krsta ne more v vsakem primeru veljati tudi kot datum rojstva; isto velja za dan pokopa, za katerega ni moč trditi, da je hkrati tudi smrtni dan. Kjer je natančno zapisan datum rojstva in krsta, se razume, da je naštet rojstni datum; kjer je omenjen le datum krsta, je v sili ta naveden tudi kot datum rojstva, kar je vselej delno opravičljivo, ker so njega dni otroka radi dali krstiti še isti dan, ko se je rodil. Matične knjige nam niso vsega razkrile. Mnogo dragocenih podatkov so nam ohranili in zbrali potrpežljivi pisci, ki sem jih naštela v opombah (Ivan Navratil, Martin Perc in Stane Mihelič). Po njih sem povzela marsikatero nadrobnost, ki bi sicer ostala neizpolnjena. Pri vsakem imenu, priimku in kraju je imenovana tudi oblika, kot so jo nekoč v originalu zapisali. Vsako ime je »obremenjeno« s številko opombe. Z njeno pomočjo je moč najti in kontrolirati resničnost podatkov, vzetih iz prvotnih ali drugotnih virov.

S tem pa naš dolg bratom Janšem še zdaleč ni poravnан. Ko objavljamo le Janšev rodovnik, ne moremo na dolgo in široko začenjati na primer s starimi vprašanji: ali je Anton Janša znal nemško ali ne, ali je poučeval s pomočjo prevajalca ali ni, ali je napisal svoji deli sam ali mu jih je nekdo drug prevedel, ker naj bi bil sam le čebelar in slikar, ki ob prihodu na Dunaj leta 1766 menda niti pismen ni bil, kaj šele, da bi bil znal nemško. Ti dve zadnji ljubeznivi trditvi nam je zapustil naše gore list, Janšev mlajši sodobnik in bližnji rojak, Anton Tomaž Linhart (Radovljica 1756—1795, Ljubljana).¹

Za njim so ju povzemali še drugi avtorji, v Ljubljani rojeni Constant von Wurzbach med njimi, čigar najbolj razširjeno in največjemu krogu bralcev in strokovnjakov dostopno delo je Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. II. Th. Wien 1863, pp. 89— 91. Wurzbach je še dodal, da je Janša poučeval s prevajalcem. Prvi je s te plati skušal rehabilitirati Janša Ivan Navratil² in za njim še prepričljiveje Stane Mihelič.³

Mislím, da nismo še vsega storili, da bi razkrili slikarsko in grafično dejavnost Antona Janše. Vsa dosedanja prizadevanja niso rodila sadu, a ni rečeno, da moramo zato že odnehati. Slabo kaže tudi glede ocene slikarske dejavnosti Valentina Janša. V najsrečnejši luči pa se svetlika ime najmlajšega med njimi, Lovra Janša. Njegovi grafični listi, originalne risbe in akvareli, raztreseni po raznih institucijah v Avstriji in pri nas in bržkone tudi drugod, že dolgo čakajo temeljitega zbiranja podatkov o življenju in delu tega mnogokrat imenovanega krajinarja, ki pa do danes še ni doživel širše objavljene strokovne ocene. Če nam bo srečno naključje pokazalo pot do morda danes še nekje ohranjenega dokumentarnega gradiva »Kuharjeve« — Janševе družine — leta 1934 ga je še hranil župnik Franc Avsec v Lescah — nam bo moglo le načrtno in vztrajno delo navreči sad prave opredelitve umetnostne vloge in zmogljivosti slikarja Lovra Janša.

---

¹ Anton Linhart: Versuche in der Geschichte von Krain und den übrigen Ländern dersüdlich en Slaven Österreich. II. Bd. Laibach 1791, pp. 327—328

² J(Ivan) Navratil, Anton Janša. Slavni kranjski čebelar. V: Spomenik o šestoletnici začetka habsburške vlade na Slovenskem. Ljubljana 1883, pp. 142— 144, 147.

³ Stane Mihelič: Anton Janša. Slovenski čebelar. Njegovo življenje, delo in doba. Ljubljana 1934, pp. 82—88.

RODOVNIK ČEBELARJA ANTONA JANŠE

Očetov rod

- I. Anže Janša⁴, čebelarjev praded oo Elizabeta⁵

- II. Andrej Janša⁶, v Kranju izučen tkalske obrti, čebelarjev ded *Andreas Jansha ex Hrasche* *ok. 1641 +21. 2. 1711 Hraše (70 let) oo Magdalena⁷ *ok. 1648 +14. 2. 1748 Hraše (80 let), pokopana na Rodinah *se pulta e' in Rodain — ex Hrash* otroci
  1. Mihael Janša⁸ *Michael Jansha ex Hrashah* *25. 9. 1672 Hraše
  2. Jurij Janša⁹, posestnik, lastnik domačije »Pri Kuharjevih« oo Uršula¹⁰

- III. Matija Janša¹¹ največji kajžar na Breznici, čebelarjev oče *Matthias Janscha* * 28. I. 1683 Hraše + 31. 5. 1752 Breznica oo 28. 2. 1729 županija Radovljica, ženin iz Hraš, nevesta iz Dvorske vasi Lucija Debelak¹², čebelarjeva mati *Lucia Debelak ex Hoffdorff* *28. 10. 1705 Dvorska vas +28. 2. 1781? Kranj?, pokopana na Rodinah?
  4. Jera Janša¹³ *Gertrudis Janscha ex Hrash* *6. 3. 1685 Hraše
  5. Jožef Janša¹⁴ *Josephus Jansha* * 17. 3. 1693¹⁵ (kraj ni zapisan)¹⁶
  6. hči¹⁷
  7. hči¹⁸
  - a. ad 2 Jurij Janša⁹, posestnik, lastnik domačije »pri Kuharjevih«, čebelarjev stric oo Uršula¹⁰ otroci
    - i. Andrej Janša¹⁷ *Andreas Jansha ex Hrash* 8. 11. 1709 Hraše
    - ii. Uršula Janša¹⁸ *Ursula Jansha ex Hrash* 29. 9. 1714 Hraše
    - iii. Jožef Janša¹⁹, posestnik, lastnik domačije »pri Kuharjevih«, čebelarjev bratranec *Josephus Jansha ex Hrashah* *6. 3. 1717 Hraše oo 29. 1. 1751 Mina Dovžan
    - iv. Jakob Janša²⁰ *Jacobus Jansha ex Hrash* *2. 7. 1719 Hraše
    - v. Janez Janša²¹ *Joannes Jansha ex Hrasche* *24. 11. 1721 Hraše
    - vi. Marija Janša²² *Maria Jansha ex Hrash* *4. 3. 1724 Hraše
    - vii. Marjeta Janša²³ *Margarita Jansha ex Hrash* *17. 6. 1726 Hraše
    - viii. Elizabeta Janša (Špela?)²⁴ *Elisabetha Jansha ex Hrash* *4. 10. 1728 Hraše +27. 8. 1798? Doslovče?
    - ix. Helena Janša²⁵ *Helena Jansha ex Hrash* * 21. 8. 1731 Hraše

⁴ Mihelič, 54

⁵ Mihelič, 54

⁶ M 1657— 1723; 31 a,- Mihelič, 54

⁷ M 1724—44, 18

⁸ R 1667— 1680, 124

⁹ R knjige, naštete pri 9 otrocih (Andrej, Uršula, Jožef, Jakob, Janez, Marija, Marjeta, Elizabeta, Helena); Mihelič, 53, 54.

¹⁰ R knjige, naštete pri 9 otrocih (Andrej, Uršula, Jožef, Jakob, Janez, Marija, Marjeta, Elizabeta, Helena).

¹¹ R 1680— 89, 24 a; P 1686— 1737, 139; M 1656— 1773, 71 a ; Mihelič, 54, 55; R e p e t i t i o n s E x t r a c t ü b e r d i e H e r r s c h a f t R a t t m a n s d o r f f i m O b e r n V i e r t e l C r a i n, H o f b r e s n i z, — A S; S t i f t e r 1794, g o s p o s t v o R a d o v l j i c a, R D A L K 282 (p o s e s t v o š e v e d n o p o d i m e n o m - j - o č e t a M a t i j a, u m r l e g a 1752) — A S; — I z v l e č k i i z u r b a r j a g o s p o s t v a R a d o v l j i c a s. d. (18. s t o l.) R D A L K 282 (R a d o v l j i c a) — A S.

¹² R 1701—20, 45; P 1689—1701, 139; Navratil 1883, 152; Navratil 1884, 28; Mihelič, 54; Schöny, 123.

¹³ R 1680— 1689, 45

¹⁴ R 1689— 1701, 42 a; Zbirka urbarjev (Radovljica) II, 17 u, Hraschach No. 4 in 5. — AS

¹⁵ Mihelič, 54

¹⁶ Mihelič, 54

¹⁷ R 1701— 1720, 98

¹⁸ R 1701 -20, 166

¹⁹ R 1701—20, 183 a; Mihelič, 53

²⁰ R 1701—20, 215

²¹ R 1720—32, 29 a

²² R 1720— 32, 61 a

²³ R 1720—32, 90 a

²⁴ R 1720—32, 121 a

²⁵ R 1720—32, 172

- b. ad III 3 Matija Janša¹¹, čebelarjev oče *28. 1. 1683 +31. 5. 1752 Breznica oo 28. 2. 1729 Lucija Debelak¹², Dvorska vas, čebelarjeva mati
- otroci
- i. Neža Janša²⁶ *Agnes Janz ex Hoffdorff* 18. 12. 1729 Dvorska vas + po 25. 9. 1757 (po Polonini poroki)
  - ii. Polona Janša²⁷ *Apollonia Jansha ex Bresniz; ex Nabreshncza* * 5. 2. 1732 Breznica + po 13. 9. 1773 (po čebelarjevi smrti) oo 25. 9. 1757, župnija Radovljica Andrej Kajdiž²⁸, posestnik *Andreas Kaidish (Geiidis)*
  - iii. ANTON JANŠA²⁹, slikar, grafik in čebelar; *Antonius Jansha ex Bresniz* *20. 5. 1734 Breznica +13. 9. 1773 Dunaj (Leopold Stadt 77)
  - iv. Uršula Janša³⁰ *Vrsula Jansha ex Wresenza* *3. 10. 1734 Breznica +20. 8. 1756 Breznica (*Ursula Janshan-ka ex Wresniz*)
  - v. Janez Janša³¹ *Joannes Jansche ex Hrasscha* *22. 10. 1738 Hraše + pred 13. 9. 1773 (pred čebelarjevo smrtjo)
  - vi. Jakob Janša³² *Jacobus Janscha ex Wresniz* *26. 1. 1741 Breznica + pred 13. 9. 1773 (pred čebelarjevo smrtjo)
  - vii. Marija Janša³³ *Maria Janscha ex Wresniz* *10. 4. 1744 Breznica + ok. 1748
  - viii. Valentin Janša³⁴, slikar in grafik, adjunkt dunajske slikarske akademije *Valentinus Janscha ex Bresenza* *12. 2. 1747 Breznica +11. 8. 1818 Dunaj (Neustift 11) oo 4. 11. 1777 Dunaj (St. Michael) Theresia Holstein
  - ix. Lovro Janša³⁵, slikar in grafik, profesor na dunajski slikarski akademiji *Lavrentius Janscha ex Wresniz* *30. 6. 1749 Breznica +1. 4. 1812 Dunaj (Mariahilf 87, z. Gold. Ochsen) oo 19. 9. 1766 Dunaj (St. Ulrich) Theresia Rindfleisch, hči Johanna Michaela, izdelovalca ohišij za ure, in Marije Uršule *29. 4. 1760 Dunaj (Spittelberg, z. Roten Apfel (Pf. St. Ulrich)) +29. 1. 1806 Dunaj (Mariahilf 87)
- c. ad 8 a Valentin Janša³¹, slikar in grafik itn., čebelarjev brat *12. 2. 1747 Breznica +11. 8. 1818 Dunaj (Neustift 11) oo 4. 11. 1777 Dunaj (St. Michael) Theresia Holstein
- otroci
- i. Marijana Janscha³⁶ *ok. 1778 oo pl. Basi
  - ii. Elizabeta Janscha³⁷ *ok. 1792 oo Buder (Budr?)
  - iii. Franz Janscha³⁸, slikar dunajske porcelanske manufakture *1784 Dunaj +7. 1. 1860 Dunaj (Neu Lerchenfeld) oo 4. 10. 1808 Elisabeth Waldvogel, vdova po Georgu Köglerju
- otroci
1. Rudolf Franc Jansha³⁹, zlatovezec, risar in entomolog; leta 1846 ustanovil zlatovezno obrt *1868 oo Maria Janscha⁴⁰, zlatovezilja
  2. Edward Jansha⁴¹, pevec («Volksänger») +1881 neporočen
- d. ad 1 b Rudolf Franc Jansha³⁹, zlatovezec, risar in entomolog +1868 oo Marija, zlatovezilja
- otroci
- i. Rudolf Wilhelm Janscha⁴², zlatovezec *ok. 1850 + 1907 oo 1882 Ana⁴³, zlatovezilja, leta 1925 še živela na D unaju
  - ii. Edward Janscha⁴⁴, zadnji Valentinov moški potomec + med prvo svetovno vojno, umrl v bolnišnici oo dvakrat poročen; otroci pomrli pred njim;
  - iii. Magdalena Janscha⁴⁵
  - iv. Marija Janscha⁴⁶ *15. 2. 1852, leta 1925 še živela na Dunaju oo vdova po visokem državnem uradniku; zadnja ženska potomka Valentinovega rodu.

²⁶ R 1720—32, 140 3; Mihelič, 56

²⁷ R 1720—32, 178 a ; P 1737—, 113; Navratil 1883, 152; Navratil 1884, 28; Mihelič, 56

²⁸ P 1737—, 113; Navratil 1884, 28; Mihelič, 56

²⁹ R 1732—, 36; M Sterb protocoll, Tom us I. Fol., 321, Pfarre St. Leopold, Wien II, 13. Sept. 1773— Erzbischöfl. Archiv, Dunaj; Mihelič, 55, 78—79; Schöny, 123

³⁰ R 1732—40, 8 4 a; M 20. avg. 1756

³¹ R 1732—40, 137

³² R 1740— 1749, 17 a

³³ R 1740—49, 72 a

³⁴ R 1740—49, 12. feb. 1747; Navratil 1884, 27; Schöny, 123

³⁵ R 1794— 1758, 1 ; Navratil 1884, 3; Schöny, 123

³⁶ Navratil 1884, 27; Mihelič, 58

³⁷ Navratil 1884, 27; Mihelič, 58

³⁸ Navratil 1884, 27, 28, 32; Mihelič, 58; Schöny, 123

³⁹ Navratil 1884, 29, 30, 33—34; Perc, 2

⁴⁰ Navratil 1884, 30

⁴¹ Navratil 1884, 31; Perc, 2, 3

⁴² Navratil 1884, 28; Perc, 2

⁴³ Perc, 3

⁴⁴ Perc, 3

⁴⁵ Perc, 2

Materin rod

I Jakob Debelak⁴⁷, čebelarjev praded po materini strani *Jacobus Debellack ex Hoffdorff* *ok. 1633 +22. 8. 1708 Dvorska vas oo... Helena⁴⁸

otroci

II

1. Jernej Debelak⁴⁹, posestnik, čebelarjev ded po materini strani *Bartholomaeus Debelahk ex Hoffdorff* *22. 8. 1667 Dvorska vas oo ...
2. Jera Debelak⁵⁰ *Gertrudis Debelak* *6. 2. 1682 (Dvorska vas)
3. Marija⁵¹ *ok. 1673 +12. 4. 1708 Dvorska vas (35 let)

otroci

- a. Jožef Debelak⁵² *Josephus Debelak ex Hoffdorff* *10. 2. 1696 Dvorska vas
- b. Marina Debelak⁵³ *Marina Debelak ex Hoffdorff* *25. 1. 1699 Dvorska vas
- c. Jera Debelak⁵⁴ *Gertrudis Debellack ex Hoffdorff* *20. 2. 1701 Dvorska vas
- d. Primož Debelak⁵⁵ *Primus Debelak ex Hoffdorff* *11. 5. 1703 Dvorska vas
- e. Lucija Debelak¹², čebelarjeva mati *Lucia Debelak ex Hoffdorff* *28. 10. 1705 Dvorska vas +28. 2. 1781? Kranj?
- f. Lenart Debelak⁵⁶ *Leonardus Debellack ex Hoffdorff* *20. 10. 1707 Dvorska vas + 3. 9. 1708 Dvorska vas

KRATICE v opombah:

AS - Arhiv Slovenije, Ljubljana

Mihelič - Stane Mihelič: Anton Janša. Slovenski čebelar. Njegovo življenje, delo in doba. Ljubljana 1934.

Navratil 1883J - (Ivan) Navratil, Anton Janša. Slavni kranjski čebelar. V: Spomenik o šestoletnici začetka habsburške vlade na Slovenskem. Ljubljana 1883.

Navratil 1884 - J(Ivan) Navratil, Janša Lovro pa Valentin, slikarja slovenska. Letopis Matice Slovenske za leto 1884. Ljubljana 1884.

NŠkALj - Nadškofijski arhiv v Ljubljani

Perc - Martin Perc, Pri Anton Janševih sorodnikih na Dunaju. II. Slovenec LIII, Št. 213, 22. 9. 1925

M - knjiga smrti župnije Radovljica. NŠkALj

P - poročna knjiga župnije Radovljica. NSkALj

R - rojstna knjiga župnije Radovljica. NSkALj

Schöny - Heinz Schöny: Wiener Künstler-A hnen. Genealogische Daten und Ahnenlisten. Wiener Maler. 1. Mittelalter bis Romantik. Wien 1770

Pri zbiranju podatkov sta mi ljubeznivo pomagali prof. E. U m ek iz Arhiva Slovenije in s. A. Jama iz Nadškof, arhiva v Ljubljani. Za pomoč se jima zahvaljujem.

---

⁴⁶ Perc, 2, 3

⁴⁷ 47 M 1657— 1723, 27

⁴⁸ 48 R knjige otrok Jerneja in Jere

⁴⁹ 49 Grašičinski arhiv Bled, fasc. 29 (18. sept. 1730) — AS; R 1667— 1680, 11; M 1657— 1723, 27; — po matičnih knjigah sodeč, je bil Jernej Debelak dvakrat poročen. Otrok iz drugega zakona v rodovniku ne naštevam. Vsi so bili rojeni v Dvorski vasi. Za očeta je imenovan Jernej Debelak, za mater pa Marija: Mihael, roj. 22. 9. 1709; Jurij, roj. 31. 3. 1713, pokopan v Kropi 23. 8. 1714; Elizabeta, roj. 6. 11. 1715, pokopana v Kropi 22. 2. 1716; Neža, roj. 10.1. 1718, pokopana v Kropi 22. 5. 1718; Jernej, roj. 18. 8. 1721.

⁵⁰ 50 R 1680— 89, 15 a

⁵¹ 51 M 1657— 1723, 26

⁵² 52 R 1689— 1701, 77

⁵³ 53 R 1689— 1701, 111

⁵⁴ 54 R 1689— 1701, 134

⁵⁵ 55 R 1701 — 1720, 20

⁵⁶ 56 R 1701 — 1720, 68 a; 1657— 1723, 27